

Núm. 86 novembre 2006

SUMARI

- Premi Nacional de Sociologia per a Salvador Giner.
- Assemblea extraordinària de l'ACS
- Cicle de Conferències sobre "Identitats".
- Projecte de treball de SSF-Catalunya.
- Revista *Transfer*.
- Espai d'Opinió: *Orígens de la Sociologia moderna: Comte o Saint-Simon?* Pere Negre.

Coordinació: Eulàlia Solé

Secretaria: Montse Camps

Associació Catalana de Sociologia

Filial de l'Institut d'Estudis Catalans

M. Aurèlia Capmany, 14, 08001 Barcelona

Tels. 93 3248581/85

Fax: 93 270 11 80

Correu electrònic: acs@iecat.net

Web: En procés d'actualització

Premi Nacional de Sociologia per a Salvador Giner

El Premi Nacional de Sociologia d'enguany ha estat atorgat a Salvador Giner, membre de l'ACS, expresident i un dels seus fundadors.

Sens dubte, el currículum professional del guardonat avala extensament els seus mereixements:

Actual president de l'Institut d'Estudis Catalans, co-fundador i president de la FES de 1987 a 1991, és catedràtic emèrit de la Universitat de Barcelona. Ha estat professor visitant de diverses universitats estrangeres, editor de la *Revista Internacional de Sociologia* (1991-2004), director associat d'*International Sociology* (1987-1990), membre del consell de redacció de *Sociology* (1982-1986) i de l'*European Journal of Social Theory* (des de 1996) i és membre del consell editorial de *El Ciervo* i del *Journal of Classical Sociology*.

Ha escrit més d'una vintena de llibres en català, castellà o anglès, essent editor o coautor d'un altre bon nombre d'estudis, a més d'haver signat nombrosos articles de premsa, pròlegs i assaigs breus. El 1995 va rebre la Creu de Sant Jordi que concedeix la Generalitat de Catalunya.

L'Associació Catalana de Sociologia no sols el felicita calorosament des d'aquest Butlletí sinó que se sent molt honorada de poder comptar-lo com a soci.

Assemblea extraordinària de l'ACS

Les assemblees ordinària i extraordinària de l'ACS es duran a terme el dijous 14 de desembre de 2006, a les 19,30 h, a l'Institut d'Estudis Catalans. Si bé un dels objectius és renovar la Junta directiva, es tracta d'una assemblea en què s'informarà, ensems d'altres temes, del proper Congrés de la FES (setembre 2007), del Congrés Català de Sociologia (2008) i de la reunió de Comitès Científics intercongressos de la ISA (2008). Tot i que els socis i sòcies rebran la convocatòria, val la pena que ja ho tinguin en compte.

Cicle de Conferències sobre "Identitats"

En els transcurs d'aquest mes de novembre s'estan desenvolupant les conferències previstes dintre del Cicle *Identitats*. La darrera tindrà lloc el dimecres 29, a les 19,30 h, a la sala Prat de la Riba de l'IEC, carrer del Carme, 47. El ponent serà Michel Wieviorka, catedràtic de Sociologia i president de l'Associació Internacional de Sociologia (ISA), el qual es referirà a la qüestió: *Està tancat el debat sobre multiculturalisme?* La cloenda del Cicle anirà a càrrec de Salvador Giner, com a membre de l'ACS i president de l'IEC.

Projecte de treball a SSF-Catalunya

La comissió gestora de SSF-Catalunya té com objectiu impulsar la reflexió i la crítica, el compromís i l'acció dels científics socials en la nostra societat. En la fase actual, constituent, ens proposem com primer pas prioritari impulsar investigacions i treballs de camp (estudis, tesines o tesis, treballs de pràctiques o de fi de carrera...) per definir un "catàleg" d'activitats que els sociòlegs (o els científics socials, en general) puguin desenvolupar en el camp de la cooperació i el desenvolupament. D'una banda, es tracta de concretar, des de les organitzacions solidàries, els espais que un sociòleg (científic

social) pot ocupar en una ONGD, fins i tot en aquells aspectes menys coneguts o poc plantejats en l'actualitat. Paral·lelament, des de la professió de sociòleg (científic social) s'ha de recollir, tant d'experts i professionals liberals com de docents universitaris, els camps específics d'acció solidària per contrastar-los i sumar-los a les possibilitats d'acció. Des de la comissió gestora de SSF-Catalunya es podran tutoritzar aquests treballs i es donarà suport a la recerca d'ajudes, beques o altres formes de finançament dels citats treballs.

Maite Montagut i Francesc Mercadé
montagut@ub.edu

Revista Transfer

L'Institut Ramon Llull difondrà el pensament i la cultura catalans a la revista en anglès *Transfer*. Amb una tirada de 2.000 exemplars i dirigida per Carles Torner, recollirà articles apareguts en revistes escrites en català de Catalunya, País Valencià i Balears.

Espai d'opinió

Es poden oferir articles per ser publicats i enviar rèpliques curtes a la manera de *Cartes dels lectors*. En ambdós casos, dirigir-vos a Eulàlia Solé a l'adreça de la secretaria de l'ACS: Montse Camps, acs@iecat.net

Orígens de la Sociologia moderna: Comte o Saint-Simon?

Pere Negre

Pierre Arnau es pregunta, a la introducció al seu comentari de Comte¹:

¹ *Sociologia de Comte*, Barcelona, Península, 1986.

L'autor es refereix al moment que Comte va batejar aquesta ciència social amb el nom de "sociologia" en el *Curs de filosofia positiva*.

“¿Es Comte el padre de la sociología o, como alguien decía aún hace poco tiempo, con cierta ironía, no es más que su padrino?”²

Acadèmicament, la majoria dels sociòlegs se solen referir a Comte com el fundador de la sociologia “moderna”, concebuda segons els canons de la ciència de Newton. No cal doncs, rebobinar fins als clàssics (com l’*Ética Nicomiquèia* d’Aristòtil o el *Banquet* de Plató), per descobrir els seus orígens més remots. Com tampoc referir-nos, com autors d’aquesta ciència social, a alguns pensadors del Renaixement (Giambattista Vico, Jacques Turgot i d’altres). Ni a alguns dels il·luministes, com Montesquieu qui, tot i que utilitzà el mètode comparatiu-històric, només va arribar a certes generalitzacions culturals i polítiques, derivades d’un “determinisme geogràfic” i no de “causes” socials, sense aplicar un mètode pròpiament científic basat en una verificació empírica³.

És cert que, com argumenta Pierre Arnaud, referint-se a l’origen de les ciències, mai no es poden atribuir a un sol autor, i menys en el cas de la sociologia, basada en grups o col·lectivitats:

“Nada hay, por tanto, menos sociológico que la voluntarista pretensión de que el desarrollo de una ciencia proceda de un solo individuo, por importante que haya sido la contribución de éste...”⁴

Però és igualment cert que alguna o unes poques persones poden ser considerades específicament com la punta d’aquest *iceberg*, configurat per una sèrie de pensadors.

No obstant i això, des de Durkheim fins a mitjans del segle XX, entre alguns autors, avui ja clàssics, no existeix unanimitat sobre qui o quins foren els

² L’autor es refereix, en una nota d’aquest paràgraf, a l’obra de Raymond Boudon (*L’analyse mathématique des faits sociaux*, París, Plon, 1967, 17).

³ Així es pot deduir de les seves obres i, particularment, de *L’esperit de les lleis* (Barcelona, Edicions 62, Clàssics del pensament Modern, N° 5 (sense data).

⁴ O.Arnaud, Op.Cit, 15.

fundadors de la sociologia. Així, Durkheim, enemic de Comte però, de fet, continuador del seu positivisme sociològic, parlà de Saint-Simon i Montesquieu -autor de l’assaig complementari de la seva tesi sobre la *Divisió del treball social*- com els primers pares de la sociologia. George Gurvitch, antic professor de sociologia de la Sorbona i autor d’un tractat sobre la “sociologia dialèctica”, es referia a Proudon i Saint-Simon⁵. I el manual de Raymond Aron, “*Las etapas del pensamiento sociológico*” que, probablement, sigui encara el millor compendi sobre els clàssics de la sociologia, inclou, a més a més de Comte i Saint-Simon, Montesquieu i Tocqueville⁶.

Se sol dir que la sociologia és la ciència de la “modernitat” o “transició de la societat tradicional (l’antic regim) a la societat moderna”, que s’inicia amb la Revolució Francesa, precedida pels il·lustrats (*les philosophes*, com es deien aleshores)⁷. La sociologia seria, doncs, la ciència que neix en la modernitat i la ciència d’aquesta modernitat. Però, més acuradament, caldria parlar de la sociologia com a ciència de la “modernització”. És a dir, de la substitució de la manufactura per l’indústria moderna o producció mecanitzada dels antics bens artesanals, que s’inicià amb la màquina de vapor, aplicada a la producció de teixits i al transport.

Quelcom que no correspon exactament amb la Il·lustració, ni la Revolució Francesa, sinó a aquella llarga transició que s’inicià a Anglaterra, mitjançant una sèrie de reformes socials i polítiques, que acompanyaren la nova economia, basada en els grans descobriments d’aquells temps.

⁵ G.Gurvitch, *Los fundadores de la sociología: Proudhon y Saint-Simon*, Buenos Aires, Galatea Nueva Visión 1958; *Dialéctica y sociología*, Madrid, Alianza, 1971, i *Traité de sociologie*, 2 Vol. París. Presses Universitaires de France, 1967, publicat sota la seva direcció.

⁶ El títol complet d’aquest manual és, *Las etapas del pensamiento sociológico: Montesquie, Comte, Marx, Tocqueville, Durkheim, Pareto, Weber*, Madrid, Tecnos, 2004.

⁷ Veure I.Zeitlin, *Ideología y teoría sociológica*, Buenos Aires, Amorroutu, 1970.

Sobretot, quan aquelles i d'altres innovacions tecnològiques, s'anaren estenent per tota Europa i les seves colònies, configurant la "societat industrial". En la seva tesi doctoral, Luís Rodríguez Zúñiga, parlava de "l'època de la societat", referint-se, entre d'altres causes circumstancials, a aquest canvi⁸.

Quan parlem concretament del context històric de la sociologia moderna, com a ciència del naixement i progrés de la societat industrial -un concepte que el mateix Aron va destacar en un dels seus llibres-, no és Comte, tot i que va batejar la nova ciència social amb el nom de "sociologia", el seu principal fundador⁹.

Comte només pretenia, amb aquest mot, distingir aquesta nova ciència, anomenada per Saint-Simon i ell mateix abans de 1938, de la "Física Social" utilitzada pel belga Adolphe Quételet (1796-1874) en la seva pràctica estadística en recerca de l'*home mitjà* en diversos països i regions d'Europa¹⁰.

Aquest fou l'argument principal de Comte, per distingir la seva Física o Biologia Social, en la llei enciclopèdica o jeràrquica de les ciències, de Quételet, donada la seva concepció "certa" o "dogmàtica" de tota ciència que es mereixés aquest nom, d'acord amb la concepció de l'època.

Però aquest mateix criteri és el que aplicà Saint-Simon en la seva primera etapa metodològica sobre la societat industrial.

No fou doncs Comte, sinó el seu mestre Saint-Simon, tan famós i popular a França, la punta d'aquest *iceberg*, per tal que va ser el primer en

sistematitzar els inicis i característiques de la "societat industrial", en les seves obres més conegudes: *L'indústria* (1819), *L'organitzador* (1819-1820), *Del sistema industrial* (1820-1822) i *el Catecisme dels industrials* (1823-1824), tema central d'aquesta primera etapa de la sociologia, com hem dit abans.

Finalment, aquells que diuen que va ser Comte el qui va "sistematitzar" el pensament desordenat del seu mestre Saint-Simon, obliden que, en el llenguatge utilitzat per Comte, "sistematitzar" significava "explicitar" el desenvolupament de l'Esperit positiu i el seu desplegament al llarg de la història humana, fins a la seva "explicitació final", en l'etapa positiva o científica¹¹.

La dinàmica de Comte és distingeix amb aquesta "progressiva explicitació" de la consciència positiva al llarg de la història, abreujada en la famosa llei de les tres etapes (teològica, metafísica i positiva o positivista). Llei que ja havien descobert abans autors com Condorcet.

Conseqüentment, l'argument de la "sistematització" comtiana no té l'accepció que li donem avui i no és criteri suficient per diferenciar Comte de Saint-Simon.

Pere Negre i Rigol
Professor de Sociologia a la UB

⁸ Podem veure un resum d'aquesta dissertació al seu article, "El problema de los orígenes", *Revista Española de Investigaciones Científicas*, 54(1991), 105-211.

⁹ Precisament fou Raymond Aron un dels primers sociòlegs en caracteritzar la "societat industrial" a, *Dieciocho lecciones sobre la sociedad industrial*, Barcelona, Seix i Barral, 1965.

¹⁰ De fet, Saint-Simon parlà de "Física o Fisiologia Social". I Comte de "Física o Biologia Social".

¹¹ Vegeu una síntesi del seu pensament i, sobretot, del concepte de "sistematització" a, A.Comte, *Discurs sobre l'esperit positiu*, Barcelona, Laia. 1982.